

Жам ёсны /Төрөлх / эрхэд :

- амьд явах
- үзэл бодлоо илэрхийлэх
- шүтэх эс, шүтэх
- хүнлэг бус хэрцгий халдлагаас хамгаалагдах
- бусад эрх, эрх чөлөө багтана.

Жам ёсны үнэт зүйлийг орчин үед хууль зүйн хэм хэмжээгээр баталгаажуулан хамгаалдаг.

Учир нь Дэлхийн хоёрдугаар дайны сургамж хүний сайн сайхан байдал, тэгш эрхийг баталгаажуулах нь энх тайван амьдралын үндэс болохыг хүн төрөлхтөнд ойлгуулсан юм.

Иймээс Дэлхийн хоёрдугаар дайны үй гашууг дахин амсахгүйн тулд Нэгдсэн Үндэстний Байгууллагын Ерөнхий Ассамблей 1948 оны 12 дугаар сарын 10-ны өдөр “Хүний эрхийн түгээмэл тунхаглал”-ыг баталжээ.

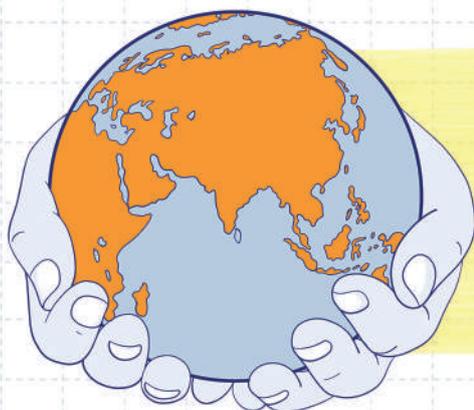

Энэхүү тунхаглалыг орчин үеийн хүний эрх, эрх чөлөөний хэм хэмжээний “Ээж” гэж хэлж болно. Тунхаглал батлагдсан 12 дугаар сарын 10-ны өдрийг Олон улсын хүний эрхийн өдөр хэмээн дэлхий даяар тэмдэглэх болсон байна.

Хүний эрхийн түгээмэл тунхаглалаар “Хүн бүхэнд төрөлх заяасан эрх бий” гэсэн санааг дэлхий даяар тунхаглан зарласан юм. Хүний эрхийн түгээмэл тунхаглал нь дэлхийн бүх хүний түгээмэл эдлэх нийтлэг эрхүүдийг тусгасан 30 заалттай.

Мөн зөвхөн хүүхдэд хамааралтай хүүхдийн эрхийг баталгаажуулан тунхагладаг "Хүүхдийн эрхийн тухай конвенц" гэж бий. НҮБ-ын Ерөнхий Ассамблей "Хүүхдийн эрхийн тухай конвенц"-ыг 1989 оны 11 дүгээр сарын 20-ны өдөр баталсан бөгөөд манай улс 1990 оны 7 дугаар сарын 05-ны өдөр нэгдэн оржээ.

Хүний эрх хэнд хамаарах вэ?

Хүний эрх дэлхийн хүн бүрт хамааралтай. Өөрөөр хэлбэл, хүн бүр ямар ч ялгаваргүйгээр эрх, эрх чөлөөгөө эдлэх ёстой. Хүний эрх түгээмэл учраас дэлхийн хаана ч ижил дээдлэгдэх учиртай.

Дэлхийн улс орнууд хүний эрхийн тухай олон улсын баримт бичгүүдэд нэгдэн орохоос гадна хүний эрхийг Үндсэн хууль, бусад хууль тогтоомждоо тусган баталгаажуулдаг. Ингэснээр бид эрхээ баталгаатай эдэлж, эрх зөрчигдөхөөс хамгаалуулна.

Бид эрхээ хаанаас мэдэж болох вэ?

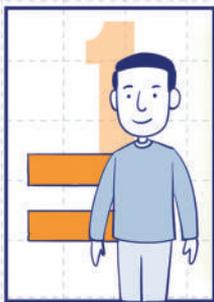
Хүн өөрийн эрхийг мэдэж байж л эдэлж, хамгаалж чадна шүү дээ.

Хүүхдүүд ээ, дараах хууль тогтоомжтой эн тэргүүнд танилцаарай.

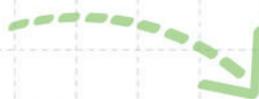

- Монгол Улсын Үндсэн хуулийн Хоёрдугаар бүлэг /Үндсэн хуулиар баталгаажуулсан хүний эрхийн талаар "Үндсэн хууль" сэдвээс дэлгэрэнгүй уншаарай/
- Монгол Улсын нэгдэн орсон хүний эрхийн асуудлаарх олон улсын гэрээ. Тухайлбал, Хүний эрхийн түгээмэл тунхаглал, Хүүхдийн эрхийн тухай конвенц гэх мэт.
- Улсын Их Хурлаас хүний эрхийг хэрхэн баталгаатай эдлүүлэхтэй холбоотой олон асуудлыг нарийвчлан зохицуулсан олон хууль баталсан байдаг. Тухайлбал, Хүүхдийн эрхийн тухай хууль, Хүүхэд хамгааллын тухай хууль, Жендэрийн эрх тэгш байдлыг хангах тухай хууль, Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэний нийгмийн хамгааллын тухай хууль, Жагсаал цуглаан хийх журмын тухай хууль гэх мэт.

Хүүхдүүд ээ, Хүний эрхийн түгээмэл тунхаглалд ямар эрхийг тусгасныг мэдэж авцгаая!

Бид бүгд эрх чөлөөтэй, эрх тэгш төрсөн.

Хүн бүр эрх, эрх чөлөөгөө арьс үндэс, арьсны өнгө, хүйс, хэл, шашин шүтлэг болон бусад ялгааг үл харгалзан ямар ч гадуурхалгүйгээр эдлэх ёстой.

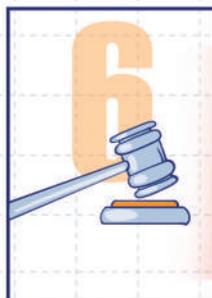
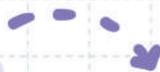
Хүн бүр амьд явах эрхтэй.

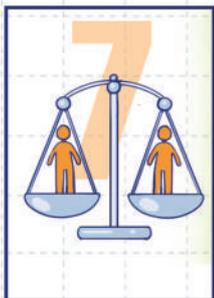
Хэнийг ч боолчлох буюу бусдын эрхшээлд байлгах ёсгүй.

Хэнд ч эрүү шүүлт тулган эсхүл хэнтэй ч хэрцгийгээр, хүний ёсоор гадуур нэр төрийг нь доромжлон харьцах, шийтгэх ёсгүй.

Хүн бүр хаана ч байсан эрхээ эдэлнэ.

Бид бүгд хуулийн өмнө эрх тэгш байна.

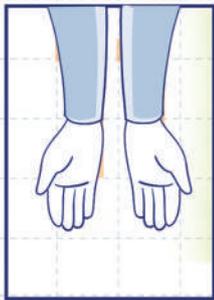
Хүний эрхийг хуулиар хамгаалдаг.

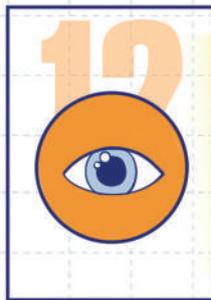
Хэнийг ч хууль бусаар хорьж, саатуулах ёсгүй.

Хүн бүр шударга, хараат бус шүүхээр шүүлгэх эрхтэй.

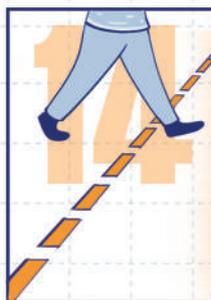
Гэмт хэрэгт буруутгагдаж байгаа хүний гэм буруутайг нотлох хүртэл түүнийг гэм буруугүйд тооцно.

Хүн бүр хувийн нууцаа хамгаалуулах эрхтэй.

Хэн боловч чөлөөтэй зорчих, оршин суух газраа чөлөөтэй сонгох эрхтэй.

Хэн боловч мөрдөлт, мөшгөлтөөс зугтаж, өөр улсад орогнол хүсэх эрхтэй. Гэхдээ улс төрийн бус гэмт хэргийн улмаас зайлшгүй мөрдөгдөж байгаа тохиолдолд энэ эрхийг эдэлж болохгүй.

Хүн бүр иргэний харьяалалтай байх эрхтэй.

Насанд хүрсэн эрэгтэй, эмэгтэй хүмүүс гэрлэх эрхтэй. Хүн бүр гэр бүлтэй байх эрхтэй.

Хүн бүр эд хөрөнгө өмчлөх эрхтэй.

Хүн бүр чөлөөтэй бодож сэтгэх, шашин шүтэх, эс шүтэх эрхтэй.

Хүн бүр үзэл бодлоо чөлөөтэй илэрхийлэх эрхтэй.

Хүн бүр чөлөөтэй, тайван хуран цуглах, эвлэлдэн нэгдэх эрхтэй.

Хүн бүр сонгох, сонгогдох эрхтэй. Хүн бүр улсаа удирдахад шууд болон сонгосон төлөөлөгчөөрөө дамжуулан оролцох эрхтэй.

Хүн бүр нийгмийн гишүүний хувьд нийгмийн хамгаалалд хамрагдах эрхтэй.

Хүн бүр хөдөлмөрлөх эрхтэй. Мөн хийсэн ажилдаа тохирсон цалин хөлс авах эрхтэй.

Хүн бүр амарч, тоглох, зав чөлөөтэй байх эрхтэй.

Хүн бүр хоол хүнс, орон байртай байх эрхтэй.

Хүн бүр сурч боловсрох эрхтэй.

Хүн бүр нийгмийнхээ соёлын амьдралд оролцох, шинжлэх ухаан, утга зохиол, уран сайхны бүтээл туурвих эрхтэй.

Хүн бүр шударга, эрх чөлөөт, эрхээ эдэлж болохуйц дэлхий ертөнцөд амьдрах эрхтэй.

Хүн бүр нийгмийнхээ өмнө тодорхой үүрэг хүлээх бөгөөд бусдын эрхийг хүндэтгэх үүрэгтэй.

Хүний эрх бол таны, миний, бид бүгдийн эрх юм. Эрх, эрх чөлөөг буруугаар мушгин тайлбарлах, хүний эрх, эрх чөлөөг устгахад чиглэсэн аливаа үйл ажиллагааг явуулж болохгүй.

ҮҮНИЙГ МЭДЭХ ҮҮ?

Одоогийн байдлаар Нэгдсэн Үндэстний Байгууллагад дэлхийн 193 орон гишүүнээр элссэн бөгөөд эдгээр улс бүгдээрээ Хүний эрхийн түгээмэл тунхаглалд нэгдэн орсон байдаг.

Нэгдсэн Үндэстний Байгууллагын Швейцарын Женев хот дахь төв

ТҮЛХҮҮР ҮГ

- ✓ Хүний эрх, эрх чөлөө
- ✓ Жам ёсны эрх
- ✓ Нэгдсэн Үндэстний Байгууллага
- ✓ Хүний эрхийн түгээмэл тунхаглал
- ✓ Хүүхдийн эрхийн тухай конвенц

ДАСГАЛ АЖИЛ

Овог, нэр _____
Ангил _____

Миний эрх, бидний эрх

"Миний эрх, бидний эрх" сэдвээр 300 хүртэл үгтэй эссэ бичнэ үү.

